

Je naprostá lež, že by EU chtěla Rusko změnit. Není pravda, že například ČR nebo další země kolem nás mají za cíl vnutit Rusku jiné hodnoty.

Lubomír Zaorálek

Násilí je rozkladné

„Neustále si musíme klást otázku, jakou společnost pomáháme vytvářet,“ říká ministr zahraničních věcí České republiky Lubomír Zaorálek v rozhovoru, který se dotkl zahraniční politiky České republiky, schopnosti Evropské unie řešit krize nebo humanistického odkazu z počátků našeho státu.

Existuje něco jako „pravico-
vá“ či „levicová“ zahraniční
politika, nebo jsou národní
zájmy jednotlivých zemí tak
společné, univerzální, že mi-
nistr zahraničních věcí musí postu-
povat stejně, ať je z jakékoliv strany?
Vidíte nějaké rozdíly mezi svými ko-
legy v EU, kteří reprezentují levicové
a pravicové vlády?

Dělení na levicovou či pravicovou zahranič-
ní politiku je zásadní a není o něm pochyb,
ale to samozřejmě neznamená, že jsme dva
tábory, které stojí proti sobě, a že nemů-
žeme například v Evropě dělat společnou
evropskou politiku. Všichni jsme předsta-
vitelé demokratických politických stran
a existují hodnoty, které máme společné.

Levicová zahraniční politika se podle mne
obává toho, že dosavadní řešení ekono-
mické a finanční krize jsou volena tak, že

naopak ještě více prohlubují nerovnost
v zemích, které tato opatření přijímají.
Myslím, že se se sociálnědemokratickými
partnery shodneme na tom, že kupříkladu
tzv. politika utahování opasek vedla „ku-
podivu“ k tomu, že prostředky uvolňova-
né například centrálními bankami končily
v kapsách finančních společností, velkých
firem a vůbec se nedostaly k firmám malým
a středním. Prostředky se tak vůbec nepou-
žily k tomu, aby zlepšovaly postavení vrstev
se středním a nízkým příjmem. Podstatné
je rovněž to, že levicová politika dokáže
vidět příčiny kolizí a krizí a umí rozeznat
i to, že jsou tvořeny systémem nerovností
v jednotlivých zemích. A vidí nebezpečí,
že důsledkem té krize budou ještě více se
prohlubující nerovnosti, které nás mohou
uvrhnout do ještě větších problémů. A to
nejen na hranicích Evropy, ale i uvnitř zemí
samotných.

Neustále si musíme klást otázku, jakou
společnost pomáháme vytvářet. Říkáme
například, že chceme pomáhat Ukrajině,
ale otázkou je, k čemu jí pomáháme a komu
tam pomáháme. Jestli dokážeme pomo-
ci lidem na Majdanu. Těm, kteří už měli
plné zuby systému, v němž se rozdělovaly
finanční prostředky mezi nemnoha vyvo-
lenými, zatímco většina obyvatel strádala
a mohla jen přihlížet korupci a obohacová-
ní nemnohých. Čelit těmto výzvám a hledat
společné programy, které tomu zabrání, to
je to, co nás, kolegy ze sociálnědemocratic-
kých stran, spojuje.

**V čem je kontinuita a v čem diskon-
tinuita české zahraniční politiky po
nástupu vlády Bohuslava Sobotky?
Jak byste hodnotil stav ministerstva
v době, kdy jste přebíral funkci?**

Kontinuita a diskontinuita – to trochu nava-
zuje na mou předchozí odpověď. Diskon-
tinuita je v tom, že dosavadní politika ČR
byla opravdu založena na vzorci utahování
opasek, a vlastně jediné, co ji zajímalo, byl
rating ČR a položky „bankovního výpisu“. My samozřejmě naprosto souhlasíme s tím,
že je potřeba kontrolovat úroveň zadluženi-
a že dluh je břemeno, které nás zatěžuje.

Cílem však je, aby se tady lidem žilo dobře, abychom našli živobytí díky správné hospodářské strategii.

Vada dosavadního systému byla v tom, že kázal šetrnost, ale přesto v něm docházelo k velikým ztrátám a zároveň se prohlubovala sociální nerovnost. A hlavně se rozbil sociální smír a chyběl záměr jej budovat. To je smyslem této vlády – obhájit veřejně a v některém případě i vyjednat sociální smír se zaměstnavateli, sociálními partnery, odbory apod. Ti všichni jsou součástí debaty, kterou vedeme v oblasti ekonomické diplomacie a politiky ČR, protože se ukazuje, že existuje celá řada věcí, ke kterým nám mají co říci.

Kontinuita je naopak v tom, že chceme pokračovat v proevropském směřování ČR. Cítíme členství v EU a NATO jako garanci bezpečnosti této země a chceme být v těchto institucích solidními a respektovanými členy, na něž je spolehnouti, a dělají přítom srozumitelnou politiku.

Určitou základní kontinuitou je i to, že ať se změní vláda nebo ne, tak jsme v zemi, která má stále stejné obyvatelstvo, kteří se hlásí k určitým hodnotám, kultuře a tradicím. My zahraniční politiku nestavíme na písku, ale stavíme ji na Masarykových humanitních ideálech a na tom, že česká otázka nebude ničím, nebude-li zároveň otázkou světovou. To znamená, že humanismus, o který usilujeme, je součástí obecného lidství, a my ho tady v Česku rozvíjíme takovým způsobem, aby to lidské bylo co nejméně omežováno, deformováno a mrzačeno, čehož jsme bohužel byli svědkem v našich dějinách, kdy jsme svobodně nemohli rozvíjet naši kulturu a prostředí.

V čem vidíte příčiny poklesu sympatií českých občanů k Evropské unii? Co by měla podle vás EU dělat, aby trend posilování euroskeptických postojů zastavila?

EU nedokázala dobře zareagovat na ekonomickou a finanční krizi a občané nemají pocit, že by jim dokázala pomoci ve chvíli, kdy se situace začala zhoršovat. Souvisí to s tím, že EU nebyla vybavena, aby zabránila důsledkům propadu bank a jejich dopadů na občanech. Na dluhy, které vyrobil finanční sektor, se tak museli skládat všichni ostatní. Tato politika privatizování zisků a socializace ztrát je vůči většině občanů nespravedlivá a EU nebyla schopna moc změnit. Způsob řešení těchto problémů byl spojen s další nespravedlností a vznikl tak široký pocit, že EU nepomáhá, ale spíš že chudým bere a bohatým dává. A to vyvolalo určitou nesympatii.

Stejnou výzvou pro EU jsou i vznik tzv. Islámského státu a ukrajinská krize. EU bude mimo jiné měřena podle toho, jestli bude

schopna s těmito krizemi zacházet a zabránit jejich šíření, nebo zastavit násilí na svých hranicích. Protože to násilí je rozkladné, skoro bych řekl, že ta nenávist, která je na hranicích, se – pokud ji nedokážeme zastavit – bude snadno přelévát dovnitř.

Jak byste komentoval výsledky říjnových parlamentních voleb na Ukrajině? Posílily naději na rychlé nastolení míru a smíření nepřátelských skupin tamějšího obyvatelstva?

Parlamentní volby na Ukrajině jsou samozřejmě úspěchem, protože se ukázalo, že i východ Ukrajiny z velké části podpořil proevropské strany. To znamená, že na Ukrajině panuje poměrně velká jednota v tom, že Ukrajina chce změnit minulý způsob vládnutí a cítí potřebu něco udělat s oligarchickou strukturou, korupcí a velmi špatným spravováním země. Je tu ale zároveň obrovský otazník, jak bude současná vláda schopna na toto očekávání odpovědět. A po této vládě se chce, aby skutečně něco změnila. Musí se například zasadit o to, že se skutečně postaví měřicí přístroje na plyn na hranicích mezi Ruskem a Ukrajinou, prostě musí ukázat zájem na vytvoření daleko racionálnějších a efektivnějších poměrů, ve kterých nebudou peníze mizet v kapsách několika málo lidí.

Je opravdu obrovskou výzvou, aby nová politická elita nezklamala jako ty předchozí, protože jedním ze stěžejních problémů Ukrajiny je to, že dosavadní politické reprezentace naprosto selhaly. Jakkoliv Rusko sehrává a živí konflikt na východě, tak je pravda, že čelit této ruské tendenci, která rozvrací východní Ukrajinu, se dá jedině za předpokladu, že ukrajinská vláda bude schopna přesvědčivě udržet většinu obyvatel za sebou a bude schopna předvést, že může v té zemi něco změnit. Pak bude mít důvěru obyvatel a šanci, že se podaří udržet celistvost země.

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov prohlásil, že cílem sankcí ze strany USA a EU je změnit Rusko. Má pravdu? Není skutečně pravým smyslem sankcí donutit Rusko, aby souhlasilo se vším, co podnikají EU a USA?

Je naprostá lež, že by EU chtěla Rusko změnit. Není pravda, že například ČR nebo další země kolem nás mají za cíl vnutit Rusku jiné hodnoty. Já respektuji, že Rusko je svérázná a svébytná země se specifickou kulturou, kterou si lze oblíbit a která může člověku hodně dávat. Souhlasím s tím, co kdysi řekl T. G. Masaryk, že Rusko pro něj bylo mnohokrát velkou inspirací, a zároveň říkal, že v Rusku nacházel nebezpečné tendence k samoděržaví a autoritářství. Jak mě Rusko inspirovalo, tak zároveň vnímám tendence,

kterým musíme v Rusku čelit, protože nejsou nebezpečné jen pro nás, ale i pro Rusko samotné.

Vezměte si třeba sankce. Jde o projev, jak čelit tomu, co je nebezpečné Rusku i nám. Smyslem sankcí není destruovat Rusko. Sankce jsou způsobem, jak dát Rusku najevo, že není možné jen tak bez jakéhokoliv postihu měnit mezinárodní řád a nerespektovat základní pravidla, která určují vztahy mezi státy. A tím základním pravidlem je respektování hranic a teritoriální celistvosti země. To je to, co se porušilo, a na co my reagujeme sankcemi, protože nechceme použít vojenskou sílu. Opakuji, že cílem není Rusko zničit, ale přimět je vrátit se k jednacímu stolu a hledat a docílit diplomatického řešení. Sankce nemají Rusko vytlačit z Evropy, protože naopak Evropa je stále pro Rusko šancí k ekonomickému rozvoji země a opačný trend by Rusko poškodil.

Co si vy sám vytyčujete za nejbližší cíle české zahraniční politiky a co podniknete pro jejich naplnění?

Úkolem a součástí české zahraniční politiky by měla být pomoc ekonomickému startu země. Pozornost věnovaná ekonomické diplomacii je pozornost věnovaná tomu, abychom překonali období nulového ekonomického růstu a rozšířili možnosti ČR prodávat zboží na zahraničních trzích. To samo o sobě nestačí, protože i taková pomoc je vázaná na to, jakou má ČR pověst a jaká je její značka. A zahraniční politika má za úkol posilovat dobrý obraz a pověst ČR. Velmi záleží na tom, jaká je naše politika v obecné podobě. Kromě hlavních cílů, jimiž jsou bezpečnost země a prosperující stát, musí zahraniční politika být také obhájcem určitých hodnot, které souvisí s kulturním a civilizačním vývojem a charakterem

Musí se například zasadit o to, že se skutečně postaví měřicí přístroje na plyn na hranicích mezi Ruskem a Ukrajinou, prostě musí ukázat zájem na vytvoření daleko racionálnějších a efektivnějších poměrů, ve kterých nebudou peníze mizet v kapsách několika málo lidí.

života naší země. Jestliže se říká, že nám byl na počátku existence tohoto státu dán do vínku Masarykův humanismus, tak my z těchto idejí žijeme dosud. Pokud bychom se jich vzdali, vzdali bychom se své podstaty.

Lubomír Zaorálek